

Intervju s Nesib-efendijom
Hadžićem, predsjednikom
Udruženja ilmijje
Islamske zajednice
u Bosni i Hercegovini

IMAMI SU KREATORI POZITIVNIH PROCESA U NAŠIM SREDINAMA

Elvedin SUBAŠIĆ
subasicelvedin@gmail.com
Media centar IZ u BiH

SAŽETAK: Svečanom akademijom i premijernim izvođenjem "Poeme o bosanskom bijelom šehidu" 27. septembra 2022. godine u Sarajevu je obilježena 110. godišnjica Udruženja ilmijje Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Udruženje ilmijje djeluje kao sastavni dio Islamske zajednice u BiH i okuplja imame, muallime, uposlenike Islamske zajednice te muderrise i profesore islamskih fakulteta i medresa. Udruženje je misijskog karaktera i nastalo je kao izraz brige uleme o stanju muslimana, muslimanske omladine i kadra Islamske zajednice u različitim historijskim periodima. U povodu značajnog jubileja razgovarali smo s predsjednikom Udruženja ilmijje Nesib-ef. Hadžićem o projektima, izazovima u misiji imama te angažmanu i poziciji žena u upravljačkim strukturama Udruženja ilmijje.

Ključne riječi: Udruženje ilmijje, Ilmijja, ulema, imami, muallime, socijalni status imama, Nesib Hadžić

NOVI MUALIM: Kada se govori o imamima, fokus je na njihovom radu u mektebu i održavanju redovnih vjerskih aktivnosti. Šta je ono što ostaje manje poznato kada je riječ o ulozi imama u jednoj mahali, selu, gradu pa i društvu, uzimajući u obzir i povijesne prilike i sadašnji kontekst?

HADŽIĆ: U smislu povijesnog konteksta, želim istaći činjenicu da je

status imama koji su radili u 20. stoljeću bio izuzetno težak i puno, puno teži nego danas, kako u statusnom tako i u socijalnom smislu. Drugo što je važno istaknuti jeste i to da se uloga imama mijenjala kroz vrijeme, pogotovo u posljednjih četrdeset godina. Društvo kao takvo je promjenljivo, stoga i procesi koji se odvijaju u društvu neminovno mijenjaju odnose,

uloge i zadatke svih učesnika, a samim time i imama. Naravno da su osnovni i najvažniji zadaci imamske misije obaveze koje imami imaju u džematu u smislu organiziranja vjerskog života. Mektepska nastava, predvođenje namaza, priprema i kazivanje hutbe i slično uvijek su bili težišni i osnovni zadaci imamske misije. Međutim, postoji niz zadataka i obaveza koje

imami provode u džematima, koji se ne vide na prvi pogled, ili se ne vide u mjeri u kojoj se vide ovi osnovni, što dovodi i do toga da se manje vrednuju. Imam je u suštini vođa u zajednici muslimana i muslimani u toj zajednici, odnosno džematu, očekivali su, a i danas očekuju, od svog imama da bude vođa i drugih procesa koji se odvijaju u džematu, koji nisu vezani za samu organizaciju vjerskog života, ali jesu vezani za džemat, odnose u džematu, infrastrukturu i slično. Naročito u dvadeset i prvom stoljeću će doći do određenih promjena u načinu razumijevanja rada i misijskog djelovanja imama, što će, neminovno, dinamizirati određene promjene i pred imame staviti nove izazove.

Danas, kada je društvena zbilja potpuno drugačija od one u 20. stoljeću, od imama se očekuje da budu imami u džematu, ne samo u obrednom smislu, nego da budu kreatori procesa u džematima. Zbog dinamičnih promjena od imama se očekuje da šire i inoviraju komunikaciju s džematima, a što smo posebno vidjeli u vrijeme pandemije. Imami treba da uspostave socijalnu kartu džemata, te sistemski uspostavljaju i vode brigu o socijalno ugroženim džematlijama, a u isto vrijeme da formiraju mrežu podrške od imućnijih ili ekonomski stabilnijih džematlija. U vrijeme kada je naša omladina isturena i nezaštićena, pod udarom i naletom različitih vrlo negativnih pojava u društvu, od imama se očekuje da ponudi sadržaje i projekte kako bi toj omladini pružio alternativu kroz ugodan, pozitivan i edukativan sadržaj. Imami imaju za cilj da osmišljavaju aktivnosti u oblasti njegovanja zdrave bračne zajednice i očuvanja porodice u vrijeme kada je porodica u jednoj istinskoj krizi. Danas su imami prije svega imami, ali su u isto vrijeme pedagozi, psiholozi, sociolozi, ekonomisti, menadžeri i sve ono što je u datom momentu potrebno džematu i džematlijama. Ovo stoljeće je vrlo dinamično i biti imam, biti vođa i voditi procese u džematu puno je teže nego nekada prije. Ovo je vrijeme i izraženog pedocentrizma

koje se ogleda i u čestim promjenama kurikulumu, a samim time i promjenama nastavnog plana i programa mektepske nastave. To dovodi i do zahtjevnijeg procesa organiziranja i vođenja mektepske nastave, iako postoje daleko adekvatnija i kvalitetnija pomagala, neovisno o značajnom razvoju metodike mektepske nastave.

Složit ćete se sa mnom kada kažem da je, između ostalog, nekada imamu bilo puno lakše pripremiti i hutbu. U ovo vrijeme, kada je sva vjerska literatura svima dostupna, što je u jednu ruku i dobro, i kada se izmijenila struktura naših džemata, što je opet za pohvalu, imati kontinuitet i kazivati aktuelnu, kvalitetnu i informativnu hutbu i ponuditi novo znanje je vrlo ozbiljan i zahtjevan posao. Od imama se traži i da se te hutbe objavljuju i na taj način su podložne dodatnim kritikama kako pozitivnim, tako i negativnim. S druge strane, u kontekstu proteklog vremena, nije došlo niti je moglo doći do promjene kada su u pitanju temeljne, ustaljene obaveze u misijskom radu, obaveze u mihrabu i mektebu.

Imami i politika

NOVI MUALLIM: U složenoj društveno-političkoj situaciji imami često moraju biti medijator među ljudima različitih političkih stavova. S druge strane, imami kao građani imaju pravo biti politički opredijeljeni. Kako zadržati korektnost spram političkih aktuelnosti i različitih političkih trevljenja?

HADŽIĆ: Kako bi Aristotel kazao, čovjek je *zoon politikon*, društveno a samim time političko biće i, kao što ste kazali, imami imaju pravo biti opredijeljeni. Imami su ljudi, društveno odgovorna bića čiji rad je definiran zakonskim aktima i pravilima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Imami trebaju i moraju, i možda je to najvažnije, biti medijatori među vjernicima, među svojim džematlijama na principu da smo svi braća i da politička opredjeljenja ne smiju biti razlog sukobljavanja među džematlijama odnosno među muslimanima u

Zajednici. U isto vrijeme, pravilnici i druga normativna akta, od imama zahtijevaju da u svom radu implementiraju političku neovisnost koju ima Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini. Džematlije, odnosno muslimani, težišna su grupa za imame, a ne pripadnici pojedinih političkih opcija. Treba istaći i da se naši imami pridržavaju toga. Naravno da, ukoliko postoji, politička opcija koja osporava vjerska prava i slobode kod imama proizvodi određene zaštitne mehanizme, što je sasvim normalno, čega smo bili svjedoci u prošlosti. Princip džemata jeste da oni koji stoje u safovima iza imama su jednaki, bez obzira na njihova politička opredjeljenja. Oni su džematlije njegovog džemata za koje on organizira vjerski život. Lična opredjeljenja imama ne smiju biti istaknuta u njegovom misijskom djelovanju i radu.

NOVI MUALLIM: Poslovi u vezi s imamskom misijom predmet su rada i Uprave za vjerske poslove. Da li je tako dijapazon rada Ilmije smanjen i šta su najčešće pogrešne predodžbe – šta Ilmija jest ili šta (ne) bi trebala biti?

HADŽIĆ: Udruženje ilmije djeluje kao sastavni dio Islamske zajednice u BiH i okuplja imame, muallime, uposlenike Islamske zajednice te muderrise i profesore islamskih fakulteta i medresa. Udruženje je misijskog karaktera i nastalo je kao izraz brige uleme o stanju muslimana, muslimanske mladeži i staleškog kadra. To suštinski znači da Udruženje ima i tu sindikalnu dimenziju koja se ogleda kroz brigu o pravima uposlenika u Islamskoj zajednici u Bosni i Hercegovini u skladu s propisima Islamske zajednice u BiH i pozitivnim zakonodavstvom u Bosni i Hercegovini. U isto vrijeme Udruženje je misijsko jer statutarni zadaci nalažu unapređenje islamskog odgoja i stručnog obrazovanja članstva; izdavanje stručnih knjiga, časopisa, listova i drugih publikacija; jačanje svijesti o odgovornosti članova prema institucijama Islamske zajednice; pridržavanje kodeksa imama; pružanje pomoći članovima; briga o invalidima, bolesnicima i penzionerima iz redova

Udruženja ilmijije; pružanje odgovarajuće pažnje porodicama šehida, poginulih i umrlih članova Udruženja ilmijije, kao i odgovarajuća saradnja sa sličnim institucijama i asocijacijama.

Kako smo već spomenuli da su promjene u društvu neminovne, tako su se promjene dešavale u Udruženju ilmijije, vrhu Islamske zajednice, kao i na svim nivoima strukture Zajednice. Udruženje ilmijije je, značajan period u ovih proteklih 110 godina, bilo pokretača značajnih procesa na polju edukacije imama i izdavačke djelatnosti u Islamskoj zajednici. U tom periodu skoro pa kompletna permanentna edukacija imama je realizirana preko aktivnosti i sadržaja Udruženja ilmijije. Izdavačka djelatnost, što je sada već općepoznato, od *Takvima, Preporoda* do *Muallima*, danas *Novog muallima* kao indeksiranog časopisa, pokrenuta je u Ilmijiji. Kapitalni projekti poput *Atlasa islama, Monografije Islamske zajednice, prvog Arapsko-bosanskog rječnika*, kao i štampanje niza publikacija značajnih za imame – projekti su Ilmijije. Danas, nakon reforme koja je provedena u Rijasetu, različite organizacijske jedinice u svome opisu rada i djelatnosti imaju slične ili iste sadržaje kao i Udruženje ilmijije. Međutim, to ne ograničava Udruženje ilmijije da nastavi raditi u skladu sa Statutom. Štaviše, u saradnji s institucijama i ustanovama Rijasetu, kroz dobru saradnju provodimo zajedničke aktivnosti i unapređujemo rad zajedničkim sadržajima koji nas okupljaju u našoj misiji.

Muallime u Ilmijiji

NOVI MUALIM: Imamo značajan broj muallima u Bosni i Hercegovini za koje još nema dovoljno radnih mjesta, ali su vidljivi pomaci u njihovom angažmanu. Mogu li Ilmijiju smatrati svojim udruženjem, iako vjerovatno nisu članice, ili će morati formirati svoje posebno udruženje? Inače, na koji način bi trebalo razvijati profesionalni angažman muallima u Bosni Hercegovini i dijaspori?

HADŽIĆ: Udruženje ilmijije je jedino udruženje u Zajednici koje okuplja imame, muallime, vjeroučitelje,

profesore s fakulteta i iz medresa, kao i sve uposlene u Islamskoj zajednici. Članovi Udruženja ilmijije mogu biti i oni koji su uposleni izvan Zajednice, za čije zaposlenje treba saglasnost Islamske zajednice, poput vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama. U skladu s navedenim, u Ilmijiji postoji dovoljno prostora za sve pojedince koji pripadaju ovim kategorijama. Oni imaju priliku da se uključe u Udruženje, te kao posljedicu steknu određena prava, ali i da preuzmu određene obaveze. Ovakav pristup otvara mjesto u Udruženju ilmijije i za naše muallime koje su angažovane u misijskom radu i ispunjavaju uvjete za članstvo. Mi trenutno imamo značajan broj naših muallima koje su članice Udruženja ilmijije u mnogim međzlisima i kao takve biraju i mogu biti izabrane na sve nivoe upravljačke strukture Udruženja ilmijije. Lično nisam za to da se donose dodatna uputstva i norme koje bi obavezivale izbor muallima u upravljačku strukturu, jer bi na taj način imali pozitivnu diskriminaciju, što ne smatramo pravednim.

O osnivanju drugog misijskog udruženja koje će okupljati ove kategorije nema potrebe niti razgovarati. Kada su u pitanju vjeroučitelji i vjeroučiteljice, iako su oni, koliko mi je poznato, dio sindikata obrazovanja, mi u osnovnim odborima Udruženja ilmijije imamo određeni broj vjeroučitelja i vjeroučiteljica članova Udruženja ilmijije.

U situaciji kada se usložnjava društvo i kada Islamska zajednica traži rješenja za određene društvene izazove i probleme, te kada je jednostavno potrebno nuditi alternative za negativne pojave u društvu, sigurno da postoji potreba za intenzivnijim angažmanom u Zajednici. Nerijetko govorimo i čujemo da su danas porodica i brak u krizi. Također vidimo da sistem obrazovanja nailazi na poteškoće u prenošenju znanja, da ne govorimo o odgoju koji se marginalizira kroz tranziciju koja traje jako dugo. U jednom takvom stanju bi bilo dobro da imamo strategiju u koju bi uključili naše muallime, a

koja bi sublimirala različite inovativne i detaljno osmišljene programe na nekom operativnom nivou, recimo na nivou međzliisa.

Drugo pitanje, ne manje važno, jeste pitanje iz radno-pravnog odnosa. Da li radno-pravni odnos osigurava minimum dostojanstva imama, muallime ili nekog člana Udruženja ilmijije? Mi danas imamo učestalu pojavu da, pored toga što svršenicima Fakulteta islamskih nauka traže posao u drugim društvenim sferama, već dokazani imami sa značajnim imamskim stažem i zapaženim radom napuštaju imamski poziv, te vrše prekvalifikacije i traže posao u drugim ustanovama, institucijama, privatnom sektoru, a nemali broj se odlučuje i na odlazak u inostranstvo. Udruženje ilmijije je istražilo socijalnu kartu imama i rezultate ankete smo uputili reisul-ulemi i Vijeću muftija, a sve s ciljem usvajanja određenih mjera radi poboljšanja statusa imama i očuvanja kvalitetnog imamskog kadra. Do određenih poboljšanja, tamo gdje je to bilo izvodivo, došlo je, ali naravno ni blizu koliko bi to trebalo biti.

Slabe penzije imama su recidiv prošlog vremena

NOVI MUALIM: Kao Udruženje ilmijije analizirate koji su to najveći izazovi za imame danas. Neki u prvi plan stavljaju socijalni status imama, razlike u platama te penzioni fond. Vjerovatno imate uvid i koji bi izazovi mogli biti u skorijoj budućnosti. U kojoj mjeri Ilmijija može odgovoriti na njih?

HADŽIĆ: Moje uvjerenje jeste da je najveći izazov, kako za imame, tako i za Zajednicu, očuvati džematlije i imati zdrave džemate, upravo jer Islamska zajednica je, prema slovu Ustava, zajednica muslimana. Naravno da su za mene kao predsjednika Udruženja ilmijije, iako je to neodvojivo jedno od drugog, interesna skupina imami. Status imama je goruće pitanje koje traje jako dugo i svima nam je jasno da status imama

u Zajednici nije na potrebnom nivou. Ono što je još veći izazov jeste i to da se taj status razlikuje od medžlisa do medžlisa pa i od muftijstva do muftijstva. Ima tu određenih pomaka i poboljšanja na određenim medžlisima, ali, ponavljam, to nije ni blizu potrebnog nivoa. Udruženje ilmije kroz svoja istraživanja iznosi utvrđeno činjenično stanje i od odgovornih traži da se poduzimaju mjere na unapređenju statusa imama. Slabe penzije imama su recidiv prošlog vremena i nadam se da će se to promijeniti kod narednih generacija. Fond za penzionisane imame je privremena mjera koja služi za očuvanje dostojanstva penzionisanih imama. Želim istaknuti i zahvaliti se reisul-ulemi Hussein-ef. Kavazoviću na sredstvima koja se doznače u taj fond. Trenutno smo u procesu iznalaženja rješenja s imamima, da uz donaciju iz Rijasetu osiguramo značajniji iznos sredstava potrebnih za ovaj fond.

U narednom periodu, sigurno da ćemo nastaviti zacrtanim putem tražiti rješenja za kvalitetniji status imama. Sigurno da ćemo tražiti razne načine kako bi pružili značajniju podršku imamima i u ekonomskom smislu, kako to ne bi ugrožavalo njihov misijski rad. Imami trebaju imati adekvatniji status od trenutnog, ali i bolje uplate u penzioni fond kako bi penzije bile prilagođenije okolnostima, naročito jer su to pojedinci koji prestaju raditi nakon četrdeset godina misijskog rada.

NOVI MUALIM: Vrlo interesantno ali i, prije svega, značajno je istraživanje ove godine objavljeno u formi knjige profesora dr. Aida Smajića pod naslovom "Radni stres kod bosanskohercegovačkih imama". Jeste li imali priliku čitati ovu publikaciju i da li bi se trebala ova tema elaborirati kroz naše džemate i institucije Islamske zajednice?

HADŽIĆ: Upoznat sam sa istraživanjem prof. dr. Aida Smajića još od kada je dr. Smajić imao plan da radi na ovom istraživanju. Drago mi je što je profesor Smajić uradio to istraživanje i skrenuo pažnju na sagorijevanje imama, o kojem smo malo ili nimalo

govorili. Imami se trebaju upoznati s rezultatima istraživanja, ali imami su u najmanjoj potrebi da se njima govori koliko su sagorjeli i koliko je stresan misijski rad u našim džematima, što je njihova svakodnevnica. Rezultate istraživanja dr. Smajića bi trebalo, i mi ćemo raditi na tome, prezentirati glavnim imamima, predsjednicima medžlisa, muftijama i odgovornim u Rijasetu Islamske zajednice, ali isto tako i džematlijama u džematima. Vjerovatno će trebati donijeti ili promijeniti neke normativne akte kako bi se taj stres smanjio, ali i educirati imame kako da se nose i pobijede u stresnim situacijama.

Poema kao priča o stradanju imama i šehida

NOVI MUALIM: U proteklom periodu, otkad ste predsjednik Ilmije, imali ste značajne aktivnosti, bez obzira na stanje tokom pandemije. Njihov obim sigurno ne može pokriti inicijalni budžet koji Ilmija ima?

HADŽIĆ: Na startu ovog mandata desila se pandemija i želim kazati da je to sigurno bio poseban izazov, naročito ako ste navikli i namjeravate ići naprijed, a stvarnost vas dovede u situaciju da morate stati, kada je manje-više sve stalo. Sve aktivnosti koje smo realizirali u proteklom mandatu su rezultat timskog rada i ja sam na tu činjenicu ponosan. U tim projektima bili su uključeni svi nivoi strukture Udruženja ilmije, od najnižeg do najvišeg, u skladu s nadležnošću i opisom projekta ili aktivnosti. Naravno, kada su u pitanju finansijski okviri projekta, za očekivati je da postojeći budžet Ilmije ne može pokriti projekte koji su se kretali u rasponu nekada i od pedeset pa i do sto i više hiljada maraka.

Iskoristili smo vlastite kapacitete, napravili kvalitetne idejne projekte i s kvalitetnim projektima se prijavljivali na javne pozive državnih institucija i ustanova po različitim oblastima. To nije bila praksa ranije. Međutim, mi smo shvatili da moramo osigurati sredstva ako

želimo određene projekte pokrenuti. Naši projekti su prepoznati kao kvalitetni, te smo uspjeli priskrbiti značajna sredstva za njihovu implementaciju.

U toku ovog mandata uspjeli smo realizirati značajne projekte u oblasti ekonomskog jačanja jednog broja imama kao i druge projekte u oblasti jačanja statusa imama. Značajnim sredstvima smo uradili rekonstrukciju, sanaciju i vizuelno poboljšanje spomen-obilježja imama šehida u dvorištu Gazi Husrev-begove medrese. U povodu jubileja predstavili smo javnosti poseban projekt. "Poema o bosanskom bijelom šehidu" je finalni produkt rada i zalaganja više različitih autora, profesionalaca i dokazanih umjetnika na ovom polju, Jažića, Vatreša, Pandžića, Latića, Burhana, Alilija, Isakovića i drugih koji su radili na tekstu "Poeme" koju je napisao prof. dr. Džemaludin Latić. Profesor je, kao što to veoma dobro zna, napisao jedan duboko emotivan tekst koji je uvakufio za Udruženje ilmije kao spomen na imame šehide. Tada smo i došli na ideju da krenemo s komponovanjem muzike i nekolicini ljudi sam prenio svoju viziju i želju da ovu "Poemu" predstavimo kao jedan kvalitetan scensko-izvedbeni komad ili predstavu. Adaptirali smo tekst, krenuli s komponovanjem, snimanjem, doradivanjem, ali i dodavanjem nekih dijelova radi prilagodbe samom formatu i suštini predstave. Kao produkt tog rada nastala je "Poema" koju je javnost imala priliku vidjeti u Bosanskom kulturnom centru u Sarajevu. Naša želja je da umjetnost, kao univerzalni medij i kao neizostavan dio kulturne baštine jednog naroda, ispriča priču o stradanju imama i šehida. Željeli smo da narativ o imamima i šehidima postavimo u jedan novi okvir, koji se razlikuje od dosadašnjih formi kojima smo pričali našu historiju i opisivali naša stradanja. Smatrali smo da ćemo na takav način ostaviti trajno naslijeđe generacijama poslije nas i da će ova "Poema", kao umjetnička forma, moći prenijeti ne samo činjenice, nego bol, gubitke i

patnju koju je naša generacija proživjela. Želja nam je bila da o stradanju imama i šehida govorimo na jedan drugi, umjetnički način.

Nemjerljiv značaj Novog muallima

NOVI MUALIM: Ilmija je izdavač Novog muallima, koji je indeksiran i važan dio znanstvene riječi u Islamskoj zajednici, ali i u bh. znanstvenim krugovima. U kojem smjeru će se razvijati ovaj segment izdavaštva Ilmije?

HADŽIĆ: U nekim idealnim okolnostima bilo bi veoma dobro da Islamska zajednica ima nekoliko časopisa iz različitih oblasti koji ispunjavaju neophodne uvjete i koji bi bili indeksirani u međunarodnim

bibliotekama. Međutim, znajući koliko je to zahtjevan proces, čini nas ponosnim da Udruženje ilmije izdaje jedan od rijetkih indeksiranih časopisa u Islamskoj zajednici. *Novi muallim* kao stručni časopis za odgoj i obrazovanje se potpuno uklapa u onaj dio djelovanja Ilmije koji se odnosi na stručno usavršavanje i obrazovanje članova Udruženja. Ovaj časopis je neizmjerljivo važan za permanentno obrazovanje imama, vjeroučitelja, profesora u medresama i na fakultetima, a samim tim i studenata islamskih i islamskih pedagoških fakulteta.

Naime, ova generacija je svjedok nevjerojatnih i vrlo brzih promjena u društvu. Te promjene se odražavaju i na izdavaštvo, ali i čitalaštvo. Zahvaljujući elektronskim uređajima i digitalizaciji, izdavaštvo se polahko

smješta u drugi plan. S druge strane, elektronski mediji i sredstva komuniciranja i dijeljenja informacija preuzimaju osnovnu ulogu. Ono što dolazi kao posljedica tog cijelog procesa jeste i pojava fenomena u kojem nove generacije sve manje čitaju. Upravo pristup čitanju, izučavanju i saznavanju dovodi do simplifikiranja znanja i informacija, koji onemogućavaju pojedincu da se nečemu posveti. Čitaocima je sve teže iščitavati duže naučne tekstove, a sve više se navikavaju na tekstove koji po broju karaktera odgovaraju Facebook statusima. To neminovno dovodi do zanemarivanja izdavaštva. U tom smislu, nemjerljiv je značaj ovog časopisa za Islamsku zajednicu kao modela stručnog usavršavanja, ali i očuvanja izdavaštva kao značajnog elementa njegovanja kulture čitanja i izučavanja.

الموجز

حوار صحفي مع الشيخ نسيب حاجيتش، رئيس جمعية "علماء" لدى المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك

الإمام مبتكر العمليات الإيجابية في جماعة المسجد

ألفدين سوباشيتش

في 27 من سبتمبر 2022 احتفلت جمعية "علماء" لدى المشيخة الإسلامية والبوسنة والهرسك بالذكرى السنوية العاشرة بعد المائة، وتلك المناسبة أقيم احتفال رسمي وقدم العرض الأول لمجموعة "قصائد الشهيد الأبيض البوسني".

جمعية "علماء" أحد مكونات المشيخة الإسلامية في البوسنة والهرسك حيث تجمع الأئمة والمعلمات وموظفي المشيخة الإسلامية ومدرسي وأساتذة الكليات والمدارس الثانوية الإسلامية. والجمعية ذات رسالة دعوية تعبر عن اهتمام العلماء بأحوال المسلمين والشباب المسلم وكوادر المشيخة الإسلامية في مختلف الفترات التاريخية. وبهذه المناسبة تحدثنا مع الشيخ نسيب حاجيتش، رئيس جمعية "علماء" حول مشاريع الجمعية والتحديات التي تقف أمام الأئمة، وحول نشاط المرأة ومكانتها في البنية الإدارية لجمعية "علماء".

الكلمات الرئيسية: جمعية "علماء"، العلماء، الأئمة، المعلمات، الوضع الاجتماعي للأئمة، نسيب حاجيتش.

Summary

Interview with Nesib-ef. Hadžić,
president of Ilmiyyah Association of the Islamic
Community of Bosnia and Herzegovina

IMAMS ARE THE CREATORS OF THE POSITIVE
PROCESSES IN JAMAATS

Elvedin Subašić

On September 27th 2022, in Sarajevo, Ilmiyyah Association of the Islamic Community of Bosnia and Herzegovina marked its 110th anniversary with an annual ceremony and the premiere of "Poema o bosanskom bijelom šehidu" (A Poem About Bosnian White Martyr). Ilmiyyah Association functions as an integral part of the Islamic Community in BiH and it gathers imams, muallims, Islamic Community employees as well as mudarrisses and professors of the Islamic faculties and madrasas. Its function has a missionary character and was created as a part of the efforts of ulama safeguarding and preserving the Muslim community, Muslim youth, and the employees of the Islamic Community in various phases in history. Marking this significant jubilee we had a talk with the president of the Association, Nesib-ef. Hadžić about the Association's projects, and mission of imams as well as about the position and engagement of women in the managerial structure of the Ilmiyyah Association.

Keywords: Ilmiyyah Association, Ilmiyyah, ulema, imams, mu'allimas, social status of imams, Nesib Hadžić